

LIITE 1

HML/3507/11.01.00/2018

Ahveniston ampumarata, toiminnan lopettamista koskevat määräykset

Valmistelija: ympäristötarkastaja Petra Korkiakoski, p. 040 0712830

Päätöksen kertoelmaosassa esitetään hakijan hakemus (kohdat 1–11) ja asian käsittelyvaiheet (kohta 12). Ratkaisuosassa (kohdat 13–20) esitetään viranomaisen ratkaisu, toiminnan lopettamista koskevat määräykset perusteluineen sekä lupamaksu, päätöksen toimeenpanoasioita ja muutoksenhaku.

KERTOELMAOSA (YSA)**1 ASIA**

Ympäristöluvanvaraisen toiminnan lopettamiseen liittyvät määräykset ympäristönsuojelulain (527/2014) 94 §:n nojalla. Toiminta on loppunut määräaikaisen ympäristöluvan määräajan umpeuduttua.

2 LUVAN HAKIJA

Hämeenlinnan Ampumaseura ry
Paroistentie 2
13600 Hämeenlinna
1084337-8
Yhteyshenkilö: Kari Niemelä

3 TOIMINTA JA SEN SIJAINTI

Ahveniston ampumarata
Hiihtomäentie

13130 Hämeenlinna

Kiinteistötunnus 109-420-14-0

Ahveniston ampumaradalla on harjoitettu urheiluammuntaa pienoiskiväärillä, pienoispistoolilla, vapaapistoolilla ja isopistoolilla. Ampumarata on ollut toiminnassa vuosina 1965-2021. Ampumarata koostuu kahdesta lajiradasta, joilla yhdellä on ammuttu pistooleilla (ampumamatka 25 m) ja toisella pienoiskiväärillä (ampumamatka 50 m). Pistooliradalla on enimmillään ollut käytössä 40 ja pienoiskivääriradalla 50 ampumapaikkaa. Ammuntamäärät eri aseilla ovat viime vuosina yhteensä olleet enimmillään noin 78 000 laukausta vuodessa (vuonna 2020).

Ampumarata sijaitsee Ahvenisto-Parola -nimisellä vedenhankintaa varten tärkeällä pohjavesialueella (0410905) ja sen varsinaisella muodostumisalueella, jossa maaperä on hiekkaa ja soraa. Samalla pohjavesialueella, ampumarata-alueesta noin 800 metriä kaakkoon, sijaitsee Ahveniston tekopohjavesilaitoksen vedenottamo ja noin kolme kilometriä luoteeseen Pikku-Parolan pohjavedenottamo. Pohjaveden päävirtaussuunta ampumarata-alueelta on luoteeseen. Pohjavettä esiintyy alueella noin viiden metrin syvyydellä maanpinnasta.

Radalta itään harjun rinteiden toisella puolella muutaman sadan metrin päässä sijaitsee Pullerinmäen asuinalue. Ampumarata sijaitsee Ahveniston luonnonsuojelualueella ja Ahveniston-Linnanharjun Natura 2000-alueella.

4 PÄÄTÖKSEN PERUSTE JA LUPAVIRANOMAISEN TOIMIVALTA

Ulkona sijaitseva ampumaratatoiminta on luvanvaraista ympäristönsuojelulain (527/2014) 27 §:n ja lain liitteen 1 taulukon 2 kohdan 14 a) nojalla. Jos ympäristölupa ei sisällä riittäviä määräyksiä toiminnan lopettamisen varalta, lupaviranomaisen on annettava tätä tarkoittavat määräykset (YSL 94 §, 3. mom). Asian käsittelyssä noudatetaan, mitä 96 §:ssä säädetään.

Valtioneuvoston asetuksen ympäristönsuojelusta (713/2014) 2 §:n kohdan 13 mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen on toimivaltainen lupaviranomainen ulkona sijaitsevan ampumaradan ympäristölupa-asiassa. Toiminnan lopettamista koskevat määräykset antaa sama lupaviranomainen. Hämeenlinnan kaupungin hallintosäännössä on määriteltä, että ympäristönsuojeluviranomaisena toimii kaupunkirakennelautakunta. Kaupunkirakennelautakunnan päätöksen mukaan ympäristöjohtaja päättää ympäristöluvista (Kaura 8.3.2023 § 34).

5 ASIAN VIREILLETULO

Ahveniston ampumaradan lopettamissuunnitelma on toimitettu ympäristönsuojeluviranomaiselle 31.1.2023 samaan aikaan uuden ympäristölupahakemuksen kanssa. Toiminnanharjoittaja on esittänyt, että lopettamissuunnitelma käsitellään, mikäli uutta ympäristölupaa ei myönnetä. Ympäristölupahakemukseen on annettu kielteinen päätös 22.6.2023 (Ympäristöjohtaja 16 / 22.6.2023 dnro HML/3507/11.01.00/2018).

6 TOIMINTAA KOSKEVAT LUVAT, SOPIMUKSET JA ALUEEN KAAVOITUSTILANNE

Ahveniston ampumaradan viimeisin voimassa ollut ympäristölupa (YMRALA 19.9.2012 § 175) päättyi määräaikaisena 31.12.2020. Ennen määräaikaisen luvan päättymistä radalle haettiin uutta ympäristölupaa, joka myönnettiin toistaiseksi voimassa olevana 21.8.2020 (Ympäristöjohtaja 19/21.8.2020, dnro HML/3507/11.01.00/2018). Lupa kuitenkin kumottiin Vaasan hallinto-oikeudessa 17.12.2021 (814/2021 dnro 20117/03.04.04.19/2020). Luvan kumoamisesta tehtiin valitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen, joka 9.5.2022 tekemällään päätöksellä ei myöntänyt asiaan valituslupaa. Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen jälkeen Hämeenlinnan kaupunki on 25.5.2022 toimittanut Hämeenlinnan Ampumaseura ry:lle valvontakirjeen, jossa on kehoitettu laatimaan suunnitelma ampumaradan lopettamistoimenpiteistä. Toiminnan lopettamista ohjaa ampumaradan 31.12.2020 päättyneen ympäristöluvan lupamääräys 5, jonka mukaan ”toiminnan päätyttyä toiminnanharjoittajan on selvitettävä maaperän

likaantuminen ja tarvittaessa suoritettava puhdistustoimenpiteet voimassa olevien määräysten mukaisesti.”

Ampumarata-alue sijaitsee Hämeenlinnan kaupungin omistamalla kiinteistöllä 109-420-14-0, jolta Hämeenlinnan Ampumaseura on vuokrannut osan ampumaratakäyttöön. Vuokrasopimus on voimassa 31.12.2035 asti.

Ampumaradan alue on merkitty Hämeenlinnan kaupungin yleiskaavaan merkinnällä E/SL; erityisalue ja luonnonsuojelualue. Ampumaradan alueella ei ole asemakaavaa. Ahveniston ampumarata on merkitty Kanta-Hämeen maakuntakaavaan 2040 maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävänä ampumaratana.

7 ALUEELLA OLEVAT RAKENTEET JA TEHDYT TUTKIMUKSET

Pistooliradalla on enimmillään ollut käytössä 40 ja pienoiskivääriradalla 50 ampumapaikkaa. Ampumasuunta radoilla on ollut kohti lounasta. Ammuntamäärät radalla ovat vaihdelleet, vuosina 2017–2021 ne ovat olleet eri aseilla yhteensä noin 43 000–78 000 laukausta vuodessa.

Rakenteellisesti ampumarata-alueen molemmat lajiradat muodostuvat ampumapaikoista, maalialueesta, näiden välisestä välialueesta sekä maalialueen takana olevista taustavalleista. Ampumapaikat sijaitsevat betonista rakennetulla korokkeella peltikatolla varustetussa ampumakatoksessa. Välialueella on myös kahdet sinkityistä teräslevyistä rakennetut koko radan levyiset yläkulissit. Maalialueella on koko radan levyinen betonista rakennettu näyttösuoja, jonka päällä sijaitsevat maalitaulut. Taulujen yhteydessä on luodit talteen keräävät luotiloukut. Loukkujen takana oleva taustavalli on osa luonnonrinnettä. Pienoiskivääriradan kaakkois- ja luoteispuolilla on muutaman metrin korkuiset sinkityistä teräslevyistä rakennetut seinät, jotka eristävät rata-alueen ympäristöstään. Pistooliradan maalialue on katettu. Maalialueen takana oleva taustavalli on osa luonnonrinnettä. Pistooli- ja pienoiskivääriradan välissä pistooliradan vieressä on rata-alueen parkkipaikka, jonka vieressä sijaitsee varastorakennus ja kuivakäymälä (bajamaja).

Lopettamissuunnitelmaa varten tehtiin Hämeenlinnan kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisella ja Hämeen ELY-keskuksella hyväksytetty tutkimussuunnitelma ampumarata-alueen maaperän ja pohjaveden metallipitoisuuksista ja haitta-aineiden laskennallisesta kulkeutumisriskistä. Suunnitelman mukaisen näytteenoton ja raportoinnin toteutti Envineer Oy syksyllä 2022. Sen lisäksi ampumaradalla on toteutettu kattava maaperään ja pohjaveteen kohdistuva näytteenotto Ramboll Finland Oy:n toimesta syksyllä 2011, sekä molempien lajiratojen taustavalleihin kohdistunut näytteenotto vuonna 2020 (Insinööritoimisto Matti Jokinen).

Ampumaratatoiminnan seurauksena ympäristöön päätyvät haitta-aineet keskittyvät tyypillisesti varsin rajatulle alueelle. Haitta-aineiden pitoisuuksia arvioitaessa vertailuarvoina on käytetty valtioneuvoston asetuksessa maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arvioinnista (VNa 214/2007, ns. PIMA-asetus) annettuja kynnysarvoja sekä alempia ja ylempiä ohjearvoja. Ahveniston ampumaradalla tehtyjen ympäristönäytteenottojen perusteella radan rakenteisiin on luotien mukana päätenyt erityisesti lyijyä ja antimonia, jotka ovat pääosin keskittyneet pistooli- ja pienoiskivääriratojen taustavalleihin melko lähelle niiden pintaosia. Lyijyn osalta PIMA-asetuksen mukaisia alemman ohjearvon ylityksiä on todettu myös pistooliradalla ampumapaikkojen edustan ja välialueen pintamaassa. Pienoiskivääriradan ampumapaikkojen edustalla on havaittu lyijyn ja antimonin suhteen ylempään ohjearvon ylitys.

8 TOIMINNAN LOPETTAMISTA VARTEN ESITETTÄVÄT TOIMENPITEET

Ahveniston ampumaradan lopettamissuunnitelmassa on esitetty kaksi tarkoitukseen sopivaksi katsottua haitta-ainepitoisen maaperän käsittelyvaihtoehtoa: vaihtoehtona 1 haitta-ainepitoisen ratarakenteen poistaminen tai vaihtoehtona 2 haitta-aineiden eristäminen.

Vaihtoehto 1: haitta-ainepitoisten ratarakenteiden poistaminen

Ahveniston ampumaradalla suurin osa haitta-aineista on keskittynyt ratojen taustavalleihin, jotka ovat osa suppamuodostuman jyrkkää ja kasvuston peittämää luonnonrinnettä. Taustavallien puhdistaminen niissä olevista luotijäämistä edellyttäisi näytteenoton perusteella maa-aineksen poistamista luotien iskemäkohdasta arviolta vajaan metrin verran pituussuunnassa sisään- ja pystysuunnassa alaspäin. Poistettava maa-aines kuljetettaisiin soveltuvalle pilaantuneita maita vastaanottavalle laitokselle. Iskemäkohtien poistamisen aikana jäljelle jäävän maa-aineksen puhtautta seurattaisiin kenttämittarilla (XRF) tehtävillä mittauksilla, jolloin vertailuarvona voitaisiin pitää lyijyn alemmaa ohjearvoa maaperässä (200 mg/kg). Ympäristöhallinnon ohjeen 6/2014 mukaisesti alemmaa ohjearvoa ei kuitenkaan pidettäisi ehdottomasti sitovana arvona. Poistettavien maiden laatu varmistettaisiin laboratorioanalysein. Lisäksi otettaisiin riittävä määrä jäännöspitoisuusnäytteitä, jotta kunnostusalueiden jäännöspitoisuudet saadaan määritetty edustavasti ja luotettavasti. Kunnostuksesta laadittaisiin raportti toimitettavaksi valvovalle viranomaiselle.

Rinteiden jyrkkyyden ja niiden hiekka- ja soravaltaisen maa-aineksen suhteellisen epästabiiliuden vuoksi maan kaivaminen taustavalleista on vaikea toteuttaa ilman, että maata alkaisi valumaan ylempää rinteestä alaspäin. Kaivuutyö edellyttäisi myös jonkin verran kasvuston poistamista alueelta. Pienoiskivääriradan taustavallin leveys on noin 75 metriä ja pistooliradan noin 40 metriä, minkä perusteella poistettavaa haitta-ainepitoista maa-ainesta olisi yhteensä arviolta noin 115 m³. Haasteellisten kaivuolujen vuoksi maata jouduttaisiin tähän nähden kuitenkin poistamaan moninkertainen määrä, jotta haitta-ainepitoinen aines saadaan kuljetettua pois.

Taustavallien lisäksi alemman ohjearvon ylittäneitä lyijypitoisuuksia havaittiin vuoden 2022 näytteenotossa pistooliradan ampumapaikkojen edustalla ja välialueella, ja ylempään ohjearvon ylittäviä lyijy- ja antimonipitoisuuksia havaittiin pienoiskivääriradan ampumapaikkojen edustalla. Näistä pistooliradan ylitykset ovat suhteellisen vähäisiä. Huomioiden vähäisen kulkeutumisen lisäksi se, että maaperän ohjearvot on tarkoitettu päätöksenteon sijaan kohdekohtaisen arvioinnin apuvälineeksi (Ympäristöministeriö

2014), ei pistooliradan ampumapaikkojen edustalle ja välialueelle esitetä erityisiä kunnostustoimenpiteitä.

Pienoiskivääriradan ampumapaikkojen edustalla maaperän ylemmät ohjearvot ylittyvät lyijyn ja antimonin osalta ylimmässä pintakerroksessa. Koska ylitykset ovat pistooliradalla havaittuja pitoisuuksia melko paljon suuremmat, esitetään pienoiskivääriradan ampumapaikkojen edustan pintamaan ylin kerros (0–20 cm) poistettavan ja vietävän pilaantuneita maita vastaanottavalle laitokselle. Ampumapaikkojen edustan katsotaan ulottuvan noin kolmen metrin matkan ampumapaikkojen betonikorokkeelta välialueen puolelle koko pienoiskivääriradan leveydeltä. Poistettavan maan tilavuus on siten noin 45 m³.

Lisäksi ampumaradan alueella sijaitsevat rakennelmat (molempien lajiratojen katokset, seinämät ja muut rakennelmat, maalialueiden rakennelmat, varastorakennus ja bajamaja) esitetään purettavan ja purkujätteen myytävän eteenpäin tai vietävän asianmukaiseen vastaanottopisteeseen. Myös pienoiskivääriradan maalialueella oleva betoninen näyttösuoja puretaan.

Vaihtoehto 2: taustavalleissa olevien haitta-aineiden eristäminen

Koska maan poistaminen taustavalleista on paikalla ongelmallista ja koska se olisi rinteeseen kohdistuvan voimakkaan maanmuokkauksen vuoksi itsessään ympäristölle kuormittavaa, esitetään toiseksi vaihtoehdoksi taustavallissa olevien haitta-aineiden eristäminen ulkopuolisista vesistä. Eristäminen tehtäisiin pinnoittamalla taustavallien haitta-ainepitoinen maa-aines yläpuolelta. Tarkoitukseen olisi mahdollista käyttää esimerkiksi suodatinkangasta ja sen päälle levitettävää bentoniittimattoa, joka on vesitiivis, muovautuva ja jäätymistä kestävä pitkäikäinen materiaali. Eriste asetettaisiin molempiin taustavalleihin koko niiden leveydeltä niin, että luotien iskemäkohdat ja niiden yläpuolinen maa peittyvät tarpeeksi kattavalta alueelta, jotta ympäristön sade- ja sulamisvedet eivät pääse kosketuksiin eristeen alla olevan haitta-ainepitoisen maa-aineksen kanssa. Onnistuneen eristämisen myötä taustavalleissa olevien luotien rapautuminen ja liukeneminen käytännössä päättyisivät, sillä luodit eivät enää olisi

kosketuksissa maahan suotautuvaan veteen. Eristeen asentaminen edellyttäisi taustavallien pinnan tasoittamista ja jonkin verran kasvuston poistamista. Tarkemmat suunnitelmat toimitettaisiin valvovalle viranomaiselle ennen töiden aloittamista. Lisäksi toimenpiteiden toteutumisesta toimitettaisiin jälkikäteen raportti valvovalle viranomaiselle.

Muiden ampumaradan ratarakenteiden osalta tässä vaihtoehdossa esitetään vaihtoehto 1:n mukaisesti pienoiskivääriradan ampumapaikkojen edustan pintamaan poistamista, mutta pistooliradan ampumapaikkojen edustan ja välialueen maan pintakerroksen jättämistä paikoilleen. Rakennukset puretaan ja rakennusjätteet poistetaan ampumarata-alueelta.

9 LOPETTAMISSUUNNITELMAN TOTEUTTAMISEN VAIKUTUS YMPÄRISTÖÖN

Radan lopettamisen vaikutukset ympäristöön riippuvat toteuttamistavasta. Suurin ympäristövaikutus olisi taustavallien iskemäkohtien poistamisella (vaihtoehto 1), joka edellyttäisi suurehkojen maamassojen siirtämistä luonnonrinteestä. Haitta-ainepitoista maata arvioidaan olevan noin 115 m³, mutta koska sen poistaminen todennäköisesti edellyttää isomman maa-ainesmäärän siirtämistä ympäröivästä taustavallista, on pois kuljetettavan maa-aineksen määrä vaikea arvioida tarkemmin. Taustavallien kaivaminen saattaisi aiheuttaa pölyämistä ja hienojakoisemman tai pienempiin maapartikkeleihin sitoutuneen lyijyn väliaikaisesti lisääntyntä liukenemista. Lisäksi työssä tulisi huomioida yläpuolisen rinteiden sortumavaara. Rinteestä taustavallin kohdalta pitäisi lisäksi kaataa puita ja poistaa kasvillisuutta.

Vaihtoehtoisesti taustavallien päällystäminen bentoniittimatolla tai muulla vastaavalla rakenteella edellyttäisi taustavallien tasaamista ja kasvillisuuden poistoa asennettavan päällysteen kohdalta, mutta rinteeseen kohdistuva rakenteellinen häiriö ja sortumavaara olisivat taustavallien iskemäkohtien poistamiseen verrattuna pienempiä. Taustavallin pintaan asennettava päällyste jäisi alueelle pysyväksi rakenteeksi, joka paikallisesti

vaikuttaisi rinteiden sade- ja sulamisvesien pintavaluntaan. Päälysteen päälle olisi kuitenkin toteutustavasta riippuen mahdollista tulla uutta kasvillisuutta.

Maa-aineksen poistamisella pienoiskivääriradan ampumapaikkojen edustalta ei ole yhtä suurta vaikutusta kuin taustavallien kaivamisella, sillä aineksen poisto kohdistuu tasaiseen ja viirakankaalla peitettyyn maahan, jonka kohdalla ei ole kasvillisuutta. Poistettavan maa-aineksen määrä on verraten pieni, eikä sen pois kuljettaminen aiheuta merkittävää ympäristökuormitusta. Ampumaratojen rakenteiden purkaminen ei aiheuta erityisiä riskejä tai pitkäkestoisia vaikutuksia ympäristöön.

10 TOIMINNAN VAIKUTUSTEN TARKKAILU

Lopettamissuunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden toteuttamisen jälkeen ampumarata-alueella olevat haitta-aineita sisältävät maa-ainekset on joko poistettu alueelta (vaihtoehto 1) tai eristetty ympäristöstään (vaihtoehto 2), minkä jälkeen ne eivät enää muodosta vaaraa pohjavedelle. Tarkkailuna esitetään kunnostustoimenpiteiden jälkeen pohjavesinäytteiden ottamista ampumaradalla sijaitsevasta pohjavesiputkesta (0106) sekä hyppyrimäen putkesta (9414) kahdesti niin, että ensimmäiset näytteet otetaan vuoden kuluttua ja toiset näytteet kahden vuoden kuluttua kunnostustoimenpiteiden valmistumisesta. Kahden vuoden jälkeen näytteitä esitetään otettavan tarpeen mukaan 1–3 vuoden välein. Mikäli näytteistä ei muutaman vuoden jälkeen ilmene ampumaratatoiminnasta peräisin olevien haitta-aineiden kohonneita pitoisuuksia, esitetään näytteenotosta luovuttavan.

Näytteistä analysoidaan lyijyn (Pb), antimonin (Sb), kuparin (Cu), sinkin (Zn) ja arseenin (As) liukoiset pitoisuudet sekä pH, sähkönjohtavuus ja sameus. Tulokset toimitetaan valvovalle ympäristöviranomaiselle. Mikäli näytteissä havaittaisiin erityisesti lyijyn ja antimonin osalta kohonneita pitoisuuksia, arvioitaisiin toimenpidetarve erikseen yhdessä ympäristöviranomaisen kanssa.

11 LOPETTAMISSUUNNITELMAN TOTEUTUKSEN AIKATAULU

Lopettamissuunnitelmassa on esitetty kaksi tarkoitukseen sopivaksi katsottua vaihtoehtoa (haitta-ainepitoisen ratarakenteen poistaminen tai haitta-aineiden eristäminen), joiden toteuttamiset edellyttävät valittavasta vaihtoehdosta riippumatta merkittäviä taloudellisia resursseja. Hakemuksen mukaan Hämeenlinnan Ampumaseura ry on voittoa tavoittelematon yhdistys, jonka pieni tulopohja ei pitkälläkään aikavälillä yksin mahdollista lopettamistoimenpiteiden kustannusten kattamista ilman ulkopuolista rahoitusta. Hämeenlinnan Ampumaseura ry tulee hakemaan avustusta lopettamistoimenpiteiden toteuttamiseen. Hakija ei esitä sitovaa aikataulua lopettamistoimille ennen mahdollisen rahoituksen varmistumista lopettamistoimille ei esitetä sitovaa aikataulua. Tavoitteena on kuitenkin aloittaa suunnitelman mukaiset työt vuoden 2026 loppuun mennessä.

12 HAKEMUKSEN KÄSITTELYVAIHEET JA TARKASTUKSET

12.1 Lopettamissuunnitelman täydennys ja tiedottaminen

Toiminnanharjoittaja täydensi hakemusta 25.10.2023 ehdotuksella pohjavesitarkkailusta toiminnan päättymisen jälkeen ja lopettamissuunnitelman toimenpiteiden toteutusaikataululla.

Hämeenlinnan kaupungille on ampumaratakiinteistön maanomistajana varattu tilaisuus tulla kuulluksi lopettamissuunnitelmasta. Muiden asianosaisten kuuleminen ja tiedottaminen julkisella kuulutuksella sekä sanomalehdessä ei ole ollut tarpeen asian luonne huomioiden. (YSL 96 §)

12.2 Pyydetty lausunnot

Lopettamissuunnitelmasta pyydettiin lausunnot Hämeenlinnan kaupungin terveydensuojeluviranomaiselta, Hämeen ELY-keskukselta ja Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:ltä. Terveydensuojeluviranomainen ja Hämeen ELY-keskus antoivat lausunnot asiassa 20.12.2023. Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy ilmoitti 21.12.2023, että sillä ei ole lausuttavaa.

Terveydensuojeluviranomaisen lausunto

Terveydensuojeluviranomainen on 20.12.2024 antamassaan lausunnossa todennut seuraavaa: Terveydensuojelulain 27 §:n mukaan elinympäristöstä johtuvat melu, värinä, haju, valo, mikrobit, pöly, savu, säteily tai muu niihin verrattava voi aiheuttaa terveyshaittaa asunnossa tai muussa tilassa oleskelevalle. Terveydensuojeluviranomainen katsoo, että lopettamissuunnitelmaa tulisi täydentää kunnostustoimenpiteiden aiheuttamien riskien arvioinnilla. Esimerkiksi melun ja pölyn torjunta tulee huomioida kunnostustoiminnan aiheuttamina riskeinä ja niiden hallintaan tulee laatia suunnitelma.

Terveydensuojeluviranomainen pitää tärkeänä, että Ahveniston ampumaradan lopettamissuunnitelmassa huomioidaan Ahveniston pohjavesialueen merkitys Hämeenlinnan, Hattulan ja Akaan raakavesilähteenä. Lopettamiseen liittyvät toimenpiteet eivät saa aiheuttaa riskiä pohjaveden laadulle. Lopettamistavan valinnassa tulee huomioida myös kunnostuksen aikaiset riskit esimerkiksi, miten kaivaminen vaikuttaa maaperässä olevien aineiden kulkeutumiseen pohjaveteen. Peittävän rakenteen kunnan seuraamista varten tulee laatia suunnitelma, jos kunnostustavaksi valitaan peittäminen. Terveydensuojeluviranomainen pitää tärkeänä, että kunnostustoimenpiteiden vaikutusta seurataan aikaisemmin kuin vuoden kuluttua toimenpiteistä, jotta kunnostuksen aikana mahdollisesti pohjaveteen siirtyneiden aineiden terveysvaikutuksia päästään arvioimaan mahdollisimman varhain.

Terveydensuojeluviranomainen näkee, että pohjavedenlaatua tulee seurata ympäristönsuojeluviranomaisten katsomalla tavalla. Terveydensuojeluviranomainen pitää kuitenkin tärkeänä, että näytteenottosuunnitelma on riittävän pitkäaikainen. Terveydensuojeluviranomainen pyytää saada tietoonsa, joko suoraan toimijalta tai Hämeenlinnan kaupungin ympäristönsuojelulta, pohjavesitarkkailun tulokset ja tapahtuneet häiriötilanteet. Terveydensuojeluviranomainen arvioi tietojen perusteella ovatko terveyshaitat mahdollisia ja tarvittaessa antaa ohjeita terveyshaittojen ehkäisemiseksi tai minimoimiseksi. Terveydensuojeluviranomaiselle ilmoitettavat

häiriötilanteet ovat esimerkiksi kunnostustöiden yhteydessä tapahtunut öljyvuoto tai toimintahäiriö, jolloin pöly- ja melupäästöt kasvavat.

Hämeen ELY-keskuksen lausunto

Pohjaveden päävirtaussuunta ampumarata-alueelta on luoteeseen. Pohjavettä esiintyy alueella noin viiden metrin syvyydellä maanpinnasta. Ahveniston tekopohjavesilaitoksen pohjavedenpinnan tasoa alentava vaikutus saattaa ulottua ampumarata-alueelle.

Kohteen olosuhteet huomioiden Hämeen ELY-keskus katsoo, että pilaantuneen maaperän puhdistaminen tulisi toteuttaa vuoden 2025 loppuun mennessä. Pilaantuneen maaperän puhdistamisesta tulee tehdä ilmoitus Hämeen ELY-keskukselle ympäristönsuojelulain 133 §:n mukaisesti. Ennen pilaantuneen maaperän puhdistamista koskevan ilmoituksen jättämistä ELY-keskukselle, on syytä toiminnanharjoittajan ja ELY-keskuksen välillä pitää ennakkoneuvottelu maaperän puhdistamiseen liittyvistä menetelmistä ja tavoitetasoista.

ELY-keskus katsoo, että ennen pilaantuneen maaperän puhdistamistoimia ampumaradalla voidaan purkaa maanpäällisiä rakenteita. Maanalaiset rakenteet tulisi purkaa ja poistaa vasta maaperän puhdistamisen yhteydessä, jotta mahdolliset haitta-aineet eivät pääse leviämään. Alueelle jäävät rakenteet tulee peittää, jos on vaara, että sade-/ sulamisvedet voivat liuottaa niistä haitta-aineita.

Lopettamissuunnitelmassa on esitetty kaksi tarkoitukseen sopivaksi katsottua haitta-ainepitoisen maaperän käsittelyvaihtoehtoa (haitta-ainepitoisen ratarakenteen poistaminen tai haitta-aineiden eristäminen). Maaperätutkimuksissa (Envineer Oy, tutkimuspöytäkirja 30.11.2022, projekti 11667-001 Ahveniston ampumarata) on sekä pistooliradan että pienoiskivääriradan taustavalleissa todettu korkeita, ylemmän ohjearvon ylittäviä lyijypitoisuuksia. Pitoisuudet ylittävät huomattavasti vaarallisen jätteen raja-arvon 2 500 mg/kg. Korkeisiin pitoisuuksiin voi vaikuttaa jonkin verran maaperänäytteen sekaan näytteenotossa joutuvat, lyijyä sisältävien luotien palaset. Hämeen ELY-keskus katsoo, että ensisijaisesti korkeita haitta-ainepitoisuuksia sisältävä maa-aines tulee pyrkiä poistamaan/poistaa alueelta.

Ampumaradan kaakkoispuolelle tulee asentaa uusi pohjaveden havaintoputki. Putkesta saatava pohjaveden pinta- ja laatutieto on tarpeen arvioitaessa ampumaradan haitta-aineiden kulkeutumista Ahveniston vedenottokaivoille päin. Nykyisellä vedenotolla pohjaveden virtaussuunta ei näyttäisi olevan ampumaradalta vedenottokaivoille, mutta suuremmille vedenottomäärillä voi virtaussuunta paikallisesti muuttua. Pohjaveden tarkkailua tulee jatkaa ampumaradan määräaikaissä ympäristöluvassa (Hämeenlinnan ymrala 19.9.2012 § 175) edellytetyllä tavalla siihen saakka, kunnes Hämeen ELY-keskus tekee päätöksen pilaantuneen maaperän puhdistamista koskevasta ilmoituksesta. Näytteet tulee ottaa havaintoputkista 0601 Ampumarata ja 9414 Hyppyrämäki sekä ampumaradan kaakkoispuolelle asennettavasta uudesta havaintoputkesta. Päätöksessään Hämeen ELY-keskus tulee määrittelemään puhdistamisen aikaisen pohjavesitarkkailun tarpeen. Kunnostuksen jälkeisestä pohjaveden tarkkailusta ELY-keskus päättää puhdistuksen loppuraportin valmistumisen jälkeen.

12.3 Muistutukset ja mielipiteet

Asiasta ei saatu muistutuksia tai mielipiteitä.

12.4 Tarkastukset, neuvottelut, katselmukset

Lopettamissuunnitelman käsittelyyn ja toiminnan lopettamista koskeviin määräyksiin liittyen ei tehty tarkastusta.

12.5 Hakijan kuuleminen

Hakijaa on kuultu lausunnoista 10.1.2024. Hakija on toimittanut vastineen 9.2.2024 terveydensuojeluviranomaisen ja Hämeen ELY-keskuksen lausuntoihin.

Hämeenlinnan kaupungin terveydensuojeluviranomaiselle:

Hämeenlinnan kaupungin terveydensuojeluviranomaisen lausunnossa on esitetty tarve kunnostustoimenpiteiden aiheuttamien riskien arvioinnille esimerkiksi laatimalla suunnitelma melun ja pölyn torjunnasta. Ampumarata sijaitsee muusta ympäristöstä erillään jyrkkärinteisen supan pohjalla, eikä kunnostustyöstä käytännössä kantaudu melua rata-alueen ulkopuolella sijaitseville asuinalueille. Radalla sijaitsevien rakenteiden purkamisessa ja taustavallien sekä muun rata-alueen pintamaan haitta-ainepitoisen maa-aineksen poistamisessa tai peittämisessä käytetään tavallisia maansiirtotöihin soveltuvia kaivinkoneita ja kuorma-autoja, jotka eivät aiheuta erillistä meluntorjuntasuunnitelmaa edellyttäviä melupäästöjä. Rakenteiden purkamisessa syntyvä melu ei ole impulssimaista tai voimakkuudeltaan radan sijainti huomioiden merkittävää, eikä siinä käytetä esimerkiksi räjähteitä. Mahdollisessa maa-aineksen poistamisessa voi aiheutua pienimuotoista paikallista pölyämistä kaivuutöiden ja aineksen kuorma-auton lavalle kasaamisen sekä vastaanottokohteessa purkamisen yhteydessä, mutta käytännössä siitä johtuva haitta-aineille altistumisen riski on merkitykseltään hyvin pieni. Pölyhaittaa ei käytännössä esiinny ampumarata-alueen ulkopuolella.

Hämeenlinnan terveydensuojeluviranomainen on edellyttänyt myös huomioimaan kunnostuksen aiheuttamat riskit haitta-aineiden kulkeutumisesta pohjaveteen. Käytännössä riskinä arvioidaan tässä yhteydessä olevan lähinnä hienoihin maapartikkeleihin kiinnittyneiden haitta-aineiden mahdollinen lisääntynyt liukeneminen tapauksessa, jossa ennestään muokkaamattoman taustavallin luontainen kerrosjärjestys muokkautuu sitä kaivaessa, ja pintakerroksen alapuolinen maa-aines pääsee hapettumaan. Tässä mahdollista riskiä vähentää maanmuokkaustyön suorittaminen tehokkaasti ilman ylimääräisiä keskeytyksiä, jotta paljastuneen maan reaktioaika hapen ja veden kanssa on mahdollisimman lyhyt. Vaihtoehtoisesti taustavallin peittämisen tapauksessa syvempien kerrosten hapettumisen riskiä ei pienemmän maanmuokkaustarpeen vuoksi vastaavalla tavalla ole. Kokonaisuutena riskin arvioidaan olevan molempien lopettamissuunnitelmissa esitettyjen toteutusvaihtoehtojen tapauksessa vähäinen. Pohjaveden tarkkailun osalta 24.10.2023 palautetussa lopettamissuunnitelman täydennyksessä esitetyn suunnitelman katsotaan olevan riittävä.

Hämeen ELY-keskukselle:

Hämeen ELY-keskus katsoo lausunnossaan, että pilaantuneen maaperän puhdistaminen ampumaradalla tulisi toteuttaa vuoden 2025 loppuun mennessä. Hämeenlinnan Ampumaseura ry:n näkemyksen mukaan esitetty määräaika on toimenpiteisiin vaadittava varautuminen sekä pohjaveteen tosiasiallisesti kohdistuva riski huomioiden tarpeettoman lyhyt. Verrattuna ampumaradan pitkään toimintahistoriaan ja taustavalleissa siitä saakka esiintyneeseen luotikuormitukseen, kunnostustoimenpiteiden edellyttämistä näin lyhyellä aikataululla ei katsota perustelluksi. Ampumaradalla vuodesta 2007 tehdyn tarkkailun perusteella pohjaveden lyijypitoisuudet ovat pysyneet tasaisina, eikä tuloksissa ole havaittu kiireisen puhdistamisen tarvetta osoittavia muutoksia. Käytännössä kunnostustoimenpiteiden aloittamisajankohta riippuu saatavilla olevasta rahoituksesta, sillä Hämeenlinnan Ampumaseura ry:llä ei ole toimenpiteiden toteuttamiseen edellytettäviä varoja. Yleisesti ottaen kalliiden puhdistustoimenpiteiden edellyttäminen pienellä tulopohjalla vapaaehtoisvoimin toimivalta ampumaseuralta on ristiriitaista tilanteessa, jossa toiminta on alkanut useita vuosikymmeniä ennen nykyisen ympäristölainsäädännön ja siihen kirjattujen velvoitteiden olemassaoloa. Ammuntojen päätyttyä Ahvenistolla seuran toiminta on merkittävältä osin estynyt, mikä oleellisesti vähentää myös kunnostukseen tarvittavien tulojen keräämistä.

Kustannustehokkuuden vuoksi ampumaradan maanpäällisten rakenteiden poistaminen esitetään tehtävän vasta muiden kunnostustoimenpiteiden yhteydessä, jotta töihin tarvittavia koneita ei tarvitse kuljettaa paikalle toistuvasti. Uuden pohjavesiputken asentamista ei katsota kunnostustoimenpiteiden vähäiset pohjavesiriskit, putkesta saatavat hyödyt ja asentamisen kustannukset huomioiden perustelluksi tapauksessa, jossa potentiaalisesti riskin aiheuttavat haitta-aineet poistetaan. Pohjaveden virtaussuunnan on pohjavesialueella tehtyjen tutkimusten perusteella arvioitu olevan kohti luodetta, eli esitettyyn pohjavesiputkeen nähden päinvastaiseen suuntaan. Pohjavedenottamon vedenottomäärien teoreettista vaikutusta pohjaveden virtaussuuntaan ei pidetä perusteltuna tapauksessa, jossa ampumaradan ja vedenottamon välinen etäisyys on noin 800 metriä. Nykytilanteessa ampumaradan ja vedenottamon välissä on useampia tarkkailun mahdollistavia pohjavesiputkia, joista

ampumarataa lähimmät sijaitsevat radalta noin 450 metriä kaakkoon ja 480 metriä eteläkaakkoon.

RATKAISUOSA (YSA)

13 VIRANOMAISEN RATKAISU

Ympäristöjohtaja päättää antaa Hämeenlinnan ampumaseura ry:lle Ahveniston ampumaradan toiminnan lopettamista koskevat määräykset ympäristönsuojelulain 94 §:n mukaisesti. Yksilöidyt määräykset perusteluineen on esitetty kohdassa 14.

Perustelu:

Ympäristönsuojelulain 94 §:n mukaan luvanvaraisen toiminnan päätyttyä toiminnanharjoittaja vastaa edelleen lupamääräysten mukaisesti tarvittavista toimista pilaantumisen ehkäisemiseksi, toiminnan vaikutusten selvittämisestä ja tarkkailusta. Jos toiminnanharjoittajaa ei enää ole tai häntä ei tavoiteta ja lopetetun toiminnan ympäristövaikutusten valvomiseksi on tarpeen tarkkailla ympäristöä, tarkkailusta vastaa toiminta-alueen haltija. (YSL 94 §)

Jos ympäristölupa ei sisällä riittäviä määräyksiä toiminnan lopettamisen varalta, lupaviranomaisen on annettava tätä tarkoittavat määräykset. (YSL 94 §)

Viimeisimmän lainvoimaisen ympäristöluvan (YMRALA 19.9.2012 § 175) lupamääräyksen 5 mukaan toiminnan lopettamisesta on ilmoitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, joka voi tarvittaessa antaa määräyksiä esim. alueen siistimisestä tai jätehuollosta. Lisäksi määräyksen mukaan toiminnan päätyttyä toiminnanharjoittajan on selvitettävä maaperän likaantuminen ja tarvittaessa suoritettava puhdistustoimenpiteet voimassa olevien määräysten mukaisesti. Ympäristönsuojeluviranomainen katsoo, että toiminnan lopettamista koskevia ympäristöluvan määräyksiä on tarpeen täydentää.

Hämeen ELY-keskus käsittelee ampumaratatoiminnan seurauksena pilaantuneen maaperän kunnostamiseen liittyvän asian ja antaa siihen liittyvät määräykset. (YSL 133 ja 136 §:t)

14 TOIMINNAN LOPETTAMISTA KOSKEVAT MÄÄRÄYKSET PERUSTELUINEEN

1. Toiminta-alueella olevat maanpäälliset rakenteet tulee poistaa 31.12.2025 mennessä. Purkujätteet tulee toimittaa asianmukaiseen vastaanottopaikkaan.

Rakenteiden purkamisen aikana tulee huolehtia, että rakenteiden purkamisesta ja siihen liittyvästä liikenteestä ei aiheudu melu- tai pölyhaittaa lähialueen asutukselle.

Alueelle jäävät maanalaiset rakenteet tulee peittää vesitiiviisti, jos on vaara, että sade- tai sulamisvedet voivat liuottaa niistä haitta-aineita.

Perustelut: Ympäristönsuojelulain 94 §:n mukaan luvanvaraisen toiminnan päätyttyä toiminnanharjoittaja vastaa edelleen lupamääräysten mukaisesti tarvittavista toimista pilaantumisen ehkäisemiseksi, toiminnan vaikutusten selvittämisestä ja tarkkailusta. Koska ampumaratatoiminta on päättynyt, toimintaan liittyvät rakenteet tulee purkaa ja toimittaa jätelain 29 §:n mukaiseen vastaanottopaikkaan. Määräys on annettu ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi ja sillä ehkäistään naapureille toiminnasta mahdollisesti aiheutuvaa haittaa. Alueelle tilapäisesti jäävien maanalaisten rakenteiden suojaamista koskeva määräys on annettu maaperän ja pohjaveden suojaamiseksi. (YSL 7, 8, 16, 17, 94 §, JäteL 13, 29, 72, 73 §, NaapL 17 §)

2. Ampumaradan kaakkoispuolelle tulee asentaa uusi pohjaveden havaintoputki. Havaintoputken sijoituspaikka tulee esittää valvontaviranomaiselle ennen putken asentamista. Havaintoputken putkikortti tai muu vastaava yksityiskohtainen selvitys pohjavesiputken rakenteesta ja sijainnista tulee toimittaa asennuksen jälkeen tiedoksi kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle sekä Hämeen ELY-keskukselle.

Perustelut: Uudesta pohjavesiputkesta saatava pohjaveden pinta- ja laatutieto on tarpeen arvioitaessa ampumaradan haitta-aineiden kulkeutumista Ahveniston vedenottokaivoille päin. Nykyisellä vedenotolla pohjaveden virtaussuunta ei näyttäisi olevan ampumaradalta vedenottokaivoille, mutta suuremmille vedenottomäärillä voi virtaussuunta paikallisesti muuttua. Havaintoputken sijoituspaikasta tulee sopia valvontaviranomaisen kanssa. Määräys perustuu ympäristönsuojelulain 6 §:n mukaiseen selvilläolovelvollisuuteen ja Hämeen ELY-keskuksen lausuntoon. (YSL 6, 8, 65, 94 §)

3. Pohjaveden laatua tulee tarkkailla alueella olevista havaintoputkista 9414 ja 0106 sekä uudesta ampumaradan kaakkoispuolelle asennettavasta havaintoputkesta kerran vuodessa otettavilla näytteillä. Näytteenottoa jatketaan siihen asti, kunnes Hämeen ELY-keskus antaa pilaantuneen maaperän kunnostamista koskevan päätöksen ja siihen liittyvät tarkkailumääräykset.

Näytteistä on määriteltävä happi, pH, sähkönjohtavuus, sameus sekä raskasmetallien liukoiset pitoisuudet (As, Sb, Cu, Pb, Ni, Zn). Näytteenoton yhteydessä on mitattava pohjavedenpinnan korkeus. Pohjavesinäytteiden tulokset toimitetaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle ja Hämeen ELY-keskukselle viimeistään kuukauden kuluttua niiden valmistumisesta.

Perustelut: Pohjaveden laadun ja pinnankorkeuden seuranta on tärkeää haitta-aineiden kulkeutumisriskin arvioimiseksi. Uuden havaintoputken lisääminen on perusteltua, koska pohjaveden virtaussuunnasta eri vesitilanteissa ei ole riittävästi tietoa. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen antama tarkkailuvelvoite päättyy, kun asian käsittely siirtyy valtion valvontaviranomaiselle pilaantuneen maaperän kunnostuksena. Määräyksen mukainen analyysilistaus perustuu päättyneen ympäristöluvan tarkkailumääräykseen, josta kokonaiskovuus on muutettu sameudeksi lopettamissuunnitelman täydennyksessä esitetyn mukaisesti. (YSL 6, 65, 94, 136 §)

4. Toiminnanharjoittajan tulee tehdä ilmoitus pilaantuneen maaperän puhdistamisesta Hämeen ELY-keskukselle ympäristönsuojelulain 136 §:n mukaisesti 31.12.2024 mennessä.

Perustelut: Hämeen ELY-keskus ratkaisee ampumarata-alueen pilaantuneen maaperän puhdistusta koskevan asian ja antaa määräykset vaadittavasta puhdistustasosta ja mahdollisesta seurannan jatkamisesta. (YSL 133, 136 §)

15 VASTAUS YKSILÖITYIHIN VAATIMUKSIIN JA LAUSUNTOIHIN

Terveysturvaviranomaisen lausunnossa esiin nostetut asiat on huomioitu määräyksissä 1 ja 3. Terveysturvaviranomaisen lausunnossa esiin nostetut asiat koskevat pääosin pilaantuneen maaperän kunnostustoimenpiteiden aikaisia vaikutuksia. Tällä päätöksellä hyväksytään lopettamissuunnitelma vain maanpäällisten rakenteiden poistamisen osalta ja Hämeen ELY-keskus vastaa pilaantuneen maaperän kunnostukseen liittyvien toimenpiteiden valvonnasta, joten määräyksiä pilaantuneen maaperän kunnostuksen aikaiseen seurantaan tai riskienhallintaan ei ole tarpeen antaa.

Hämeen ELY-keskuksen lausunnossa esitetyt asiat on huomioitu lupamääräyksissä 1-4. Ampumaradan rakenteiden poistamisen aikataulussa on otettu huomioon toiminnanharjoittajan vastineessa esitetyt rajalliset resurssit. Lisäksi maaperän pilaantuminen on tapahtunut pitkän ajan kuluessa, haitta-aineet ovat hitaasti kulkeutuvia ja alueella ei enää harjoiteta ampumaratatoimintaa, joten rakenteiden poistamiseen voidaan antaa määräyksen 1 mukainen määräaika.

16 SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET

Ympäristönsuojelulaki, YSL (527/2014) 5, 6, 7, 8, 14, 16, 27, 34, 65, 83, 85, 94, 96, 133, 136, 180, 190, 191, 205 §:t

Valtioneuvoston asetus ympäristönsuojelusta, YSA (713/2014) 2, 13-15 §:t

Jätelaki (646/2011) 12, 13, 29, 72 ja 73 §:t

Laki eräistä naapuruussuhteista, NaapL (26/1920) 17 §

Hallintolaki (434/2003) 31, 34, 39, 43-45, 47, 62 a §:t

Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) 6, 7, 13-16 §:t

Hämeenlinnan kaupungin hallintosäätö (KV 4.9.2023 § 74)

Kaupunkirakennelautakunnan päätös toimivallan siirroista (Kaura 11.12.2019 § 523, muutettu 8.3.2023 § 34)

Kaupunginvaltuuston päätös ympäristönsuojeluviranomaisen taksasta (KV 8.6.2020 § 68)

17 MAKSUT JA VAKUUDET

Ympäristöluvan varaisen toiminnan lopettamista koskevista määräyksistä peritään ympäristönsuojeluviranomaisen 1.8.2020 voimaan tulleen taksan mukaisesti käsittelymaksu 65 €/h. Asian käsittelyn vaatiman työmäärän (10 h) mukaan päätöksestä laskutettava summa on 650 €.

Perustelut: Ympäristönsuojeluviranomaisen taksa (KV 8.6.2020 § 68)

18 PÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

Tämä lupapäätös on lainvoimainen 30 päivän kuluttua päätöksen tiedoksisaannista, jos päätökseen ei haeta muutosta. Tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisesta.

19 PÄÄTÖKSESTÄ TIEDOTTAMINEN

Päätös annetaan tiedoksi julkisella kuulutuksessa noudattaen, mitä hallintolain 62 a §:ssä säädetään. Kuulutus ja lupapäätös pidetään nähtävillä verkossa 8.5.-14.6.2024 välisen ajan. Kuulutus julkaistaan Hämeenlinnan verkkosivuilla osoitteessa www.hameenlinna.fi/ilmoitustaulu ja päätös valitusosoituksineen osoitteessa hameenlinna.tweb.fi. Valitusajan päättymispäivä on 14.6.2024.

Päätös lähetetään tiedoksi viranomaisille, joilta on pyydetty lausunto. Päätöksestä ilmoitetaan asianosaisille, joille hakemuksesta on erikseen annettu tieto.

20 MUUTOKSENHAKU

Tähän päätökseen haetaan muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta valittamalla ympäristönsuojelulain 190 §:n mukaisesti. Asian käsittelystä perittävästä maksusta valitetaan samassa järjestyksessä kuin pääasiasta. Valitusosoitus ilmenee päätöksestä.